

GIS-strategi 2030

Inledning

GIS-strategin syftar till att skapa en gemensam långsiktig plan för användning och utveckling av geografiska informationssystem (GIS) och geodata i kommunerna Larsmo, Pedersöre, Kronoby och Nykarleby. Eftersom arbetet med GIS är nytt för kommunerna, är denna strategi en grundläggande plan för en strukturerad och effektiv användning och utveckling av GIS. Den är utformad för att förbättra arbetsprocesser, stöda beslutsfattande och främja informationsflödet inom den kommunala verksamheten. Genom implementering av strategin förväntas även tillgången till geodata förbättras, vilket stärker den interna verksamheten och främjar invånarnas delaktighet och tillgång till information.

Bakgrund

Arbetet med GIS inleddes i augusti 2024 i samband med anställningen av en GIS-koordinator för kommunerna Larsmo, Pedersöre, Kronoby och Nykarleby. Under hösten utvecklade GIS-koordinatören *GIS-strategi 2030*, som även fungerat som examensarbete för YH-ingenjörsexamen inom lantmäteriteknik vid Novia.

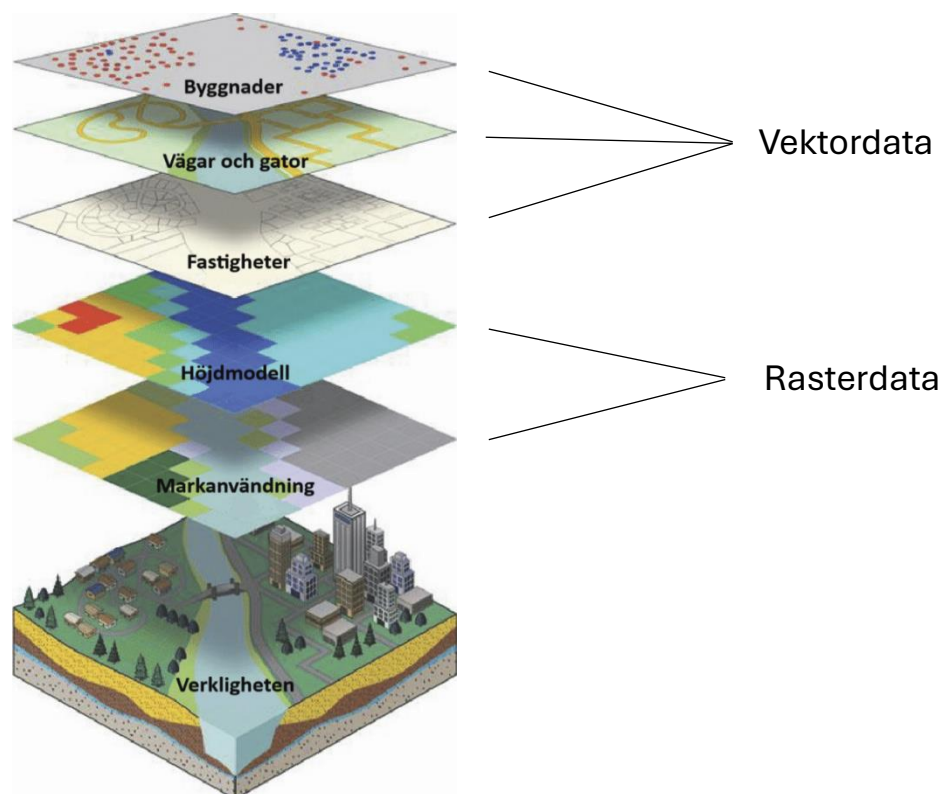
För att driva GIS-arbetet framåt har GIS-koordinatören tillsammans med en arbetsgrupp med representanter från varje kommun haft veckovisa möten sedan augusti. I december 2024 tillsattes en styrgrupp med ansvar att leda arbetet på ett strategiskt och övergripande plan.

Syftet med GIS-strategin är att möta det växande behovet av att använda geodata och GIS i kommunerna. Geografiska Informationssystem (GIS) och geodata är centrala verktyg för samhällsplanering, beslutsfattande och förvaltning. GIS-strategin är även viktig för att inleda arbetet med att uppfylla de krav som ställs på hantering och delning av geodata, enligt nationella och europeiska lagar och standarder. Detta inkluderar bland annat ibruktagande av Ryhti – datasystemet för den byggda miljön, vars syfte är att samla information om områdesanvändning och den byggda miljön i kommuner och städer. Arbetet med Ryhti är en del av GIS-utvecklingen i kommunerna. Ryhti ska tas i bruk senast den 1 januari 2029 i kommunerna, vilket innebär att utvecklingsarbetet måste påbörjas snarast.

Vad är geodata och GIS?

Geodata, även känt som platsinformation, är digitala geografiska data som kan kopplas till en specifik punkt eller ett område på jorden, ofta via koordinater eller adresser. Det finns många typer av geodata som beskriver olika objekt eller områden, till exempel byggnader, fastigheter, vägar, sjöar, miljöområden, befolkningsdata, trafikdata och mark-användningsdata.

Geodata kan vanligtvis representeras i två olika format, vektor- och rasterdata, beroende på vilken typ av information som ska visualiseras. Rasterdata är geografisk information som representeras i form av pixlar (celler) som tillsammans bildar ett rutnät, där varje pixel representerar ett specifikt område och olika egenskaper för den platsen. Vektordata är information som representerar geografiska objekt genom punkter, linjer och polygoner. Varje objekt har specifika koordinater, vilket möjliggör en exakt placering på en karta. (Geoforum, u.d.)

GIS – Geografiskt Informationssystem, är ett datorbaserat system som kan användas för att samla in, lagra, hantera och analysera olika typer av geodata och geografisk information. Genom GIS kan data hanteras, visualiseras och omvandlas, vilket kan ge insikter om samband, trender och utveckling. GIS är därmed mycket användbart i kommunerna för till exempel beslutsfattande, planering och undersökningar inom olika verksamhetsområden. (ESRI, u.d.)

Varför behövs en GIS-strategi?

MISSION:

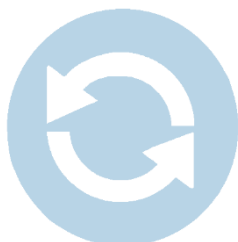
"Att skapa förutsättningar för att använda geodata och GIS på ett strukturerat och effektivt sätt, för att optimera resursanvändning, förbättra informationshantering, främja samverkan och delaktighet och stödja kommunens långsiktiga utveckling."

Lagar, förordningar och direktiv:

Utvecklingen av GIS i kommunerna styrs av flera lagar, förordningar och direktiv som ställer krav på hantering, delning och tillgänglighet av geodata:

- Lag om en infrastruktur för geografisk information (12.6.2009/421)
- Lag om datasystemet för den byggda miljön (23.3.2023/431)
- Bygglagen (21.4.2023/751)
- Lag om områdesanvändning (5.2.1999/132, tidigare MBL)
- INSPIRE-direktiv (EU)

Samarbete:

- Gemensamma lösningar: Ett nära samarbete mellan kommunerna skapar förutsättningar för att utveckla gemensamma GIS-lösningar.
- Erfarenhetsutbyte: Förbättrad kommunikation främjar informations- och erfarenhetsutbyte mellan kommunerna.
- Externa aktörer: Samverkan mellan kommunerna och externa aktörer förbättrar tillgången till och delningen av data och information, vilket stöder arbetet och verksamheten.

Information:

- Effektiv informationshantering: GIS möjliggör bättre strukturering, lagring och delning av geodata och geografisk information.
- Ökad transparens: Genom GIS får invånare och besökare enklare tillgång till data och information via den digitala karttjänsten, vilket stärker insyn och delaktighet i verksamheten.
- Marknadsföring: GIS kan användas för att marknadsföra kommunens service, evenemang, rekreationsområden och utvecklingsprojekt på ett visuellt och informativt sätt.

VISION:

"Att skapa en framtid där GIS och geodata är integrerade och fungerar som värdefulla resurser i kommunernas verksamhet."

Hur kan GIS förbättra verksamheten?

Förutom de aspekter som nämnts i tidigare avsnitt, finns det även andra områden inom verksamheten som har nytta av en utvecklad användning av geodata, geografisk information och GIS.

Resurser:

- Fastigheter och infrastruktur: GIS förenklar kartläggning och organisering av information om kommunens fastigheter, markanvändning, vägnätverk, ledningar och annan infrastruktur.
- Underhåll: GIS stöder planering, övervakning och uppföljning av underhåll för vägar och ledningsnätverk.
- Resurser och arbetsprocesser: Genom att använda GIS får kommunen en bättre överblick över verksamhetens resurser och arbete, vilket underlättar för planering och fördelning av resurser till olika uppgifter och projekt.

Statistik och analys:

- Visualisering: GIS möjliggör visualisering av data och statistik från utredningar och analyser.
- Stöd för beslutsfattande: GIS ger ett bättre underlag för strategisk planering och beslutsfattande.
- Uppföljning: Genom att använda GIS är det lättare att följa upp och utvärdera projekt och statistik.

Hållbar utveckling:

- Miljöanalys: Genom GIS kan geodata samlas och analyseras för att identifiera miljöutmaningar och hållbarhetsmöjligheter.
- Riskbedömning: GIS hjälper till att identifiera och analysera risker, klimatpåverkan och andra miljöhot.
- Hållbarhet: Hållbarhetsaspekter kan integreras direkt i planeringsprocesser genom att använda GIS som analysverktyg.

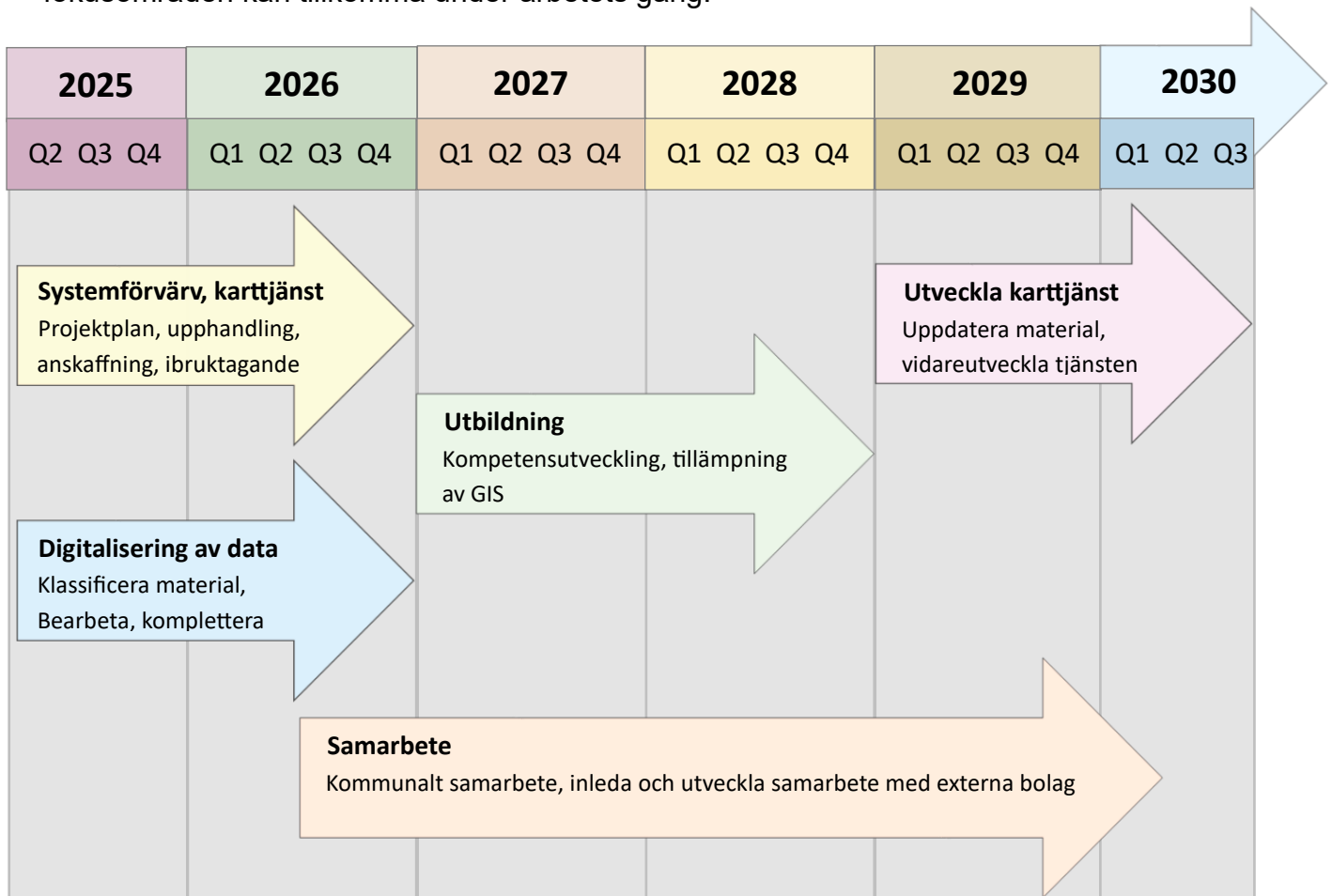
Tillväxt och utveckling:

- Planering av nya områden: Vid planering av nya bostads- och industriområden kan GIS ge detaljerade analyser för att stödja beslutsfattande.
- Analysera tillväxt och utveckling: GIS kan visualisera och analysera förändringar i befolknings- och samhällsstruktur, vilket kan vara till nytta för långsiktig planering och resursfördelning.

Genomförande

Strategiska fokusområden

I GIS-strategin finns flera strategiska fokusområden som beskriver hur verksamheten ska utvecklas från nuläget för att uppnå målsättningarna. Nedan presenteras en uppskattad tidslinje som visar arbetet inom de olika strategiska fokusområdena fram till 2030. Övriga fokusområden kan tillkomma under arbetets gång.

Handlingsplaner och ansvar

För varje strategiskt fokusområde upprättas handlingsplaner eller projektplaner som beskriver vad som ska göras, vem som ansvarar för genomförandet samt när och hur arbetet ska utföras. Ansvarsfördelningen inom strategiarbetet är definierad, där styrgruppen har det övergripande ansvaret för att leda arbetet, fatta strategiska beslut och följa upp framstegen. Arbetsgruppen ansvarar för det praktiska genomförandet inom de olika fokusområdena och säkerställer att arbetet följer tidsplanen. GIS-koordinatoren fungerar som en samordnare mellan grupperna och har ansvar för att övervaka projektens framsteg samt att arbetet genomförs i enlighet med strategins riktlinjer. Denna struktur skapar tydlighet i ansvarsfördelningen och säkerställer en effektiv arbetsprocess under hela genomförandet av GIS-strategin.

Sammanfattning

Denna GIS-strategi för kommunerna Larsmo, Pedersöre, Kronoby och Nykarleby syftar till att skapa en långsiktig och effektiv hantering av geodata och GIS. Strategin ska förbättra arbetsprocesser, beslutsfattande och informationsflöden genom en gemensam och strukturerad användning av geodata. Fokus ligger på att uppfylla nationella och internationella krav, samt på samarbete mellan kommunerna för att utveckla gemensamma lösningar.

Med implementeringen och ibruktagandet av datasystemet Ryhti kommer det att vara nödvändigt att utöka resurserna i kommunerna, vilket innebär att minst en person till behöver anställas, för att hantera den ökade arbetsmängden som uppstår med både Ryhti och GIS.

Genom implementeringen av strategin kommer kommunerna att bygga en stabil grund för framtida GIS-arbete, vilket stödjer både den interna verksamheten och de externa tjänsterna, samtidigt som det skapar förutsättningar för fortsatt utveckling och samarbete.

Källhänvisning

ESRI. (u.d.). *Vad är GIS?* Hämtat från ESRI 11.3.2025: <https://www.esri.se/sv-se/what-is-gis/overview>

Geoforum. (u.d.). *Vad är geodata och GIS?* Hämtat från Geoforum.se 12.3.2025: <https://geoforum.se/om-gis>

Granholm, M. (2025). *GIS-strategi*.

GIS-STRATEGI 2030

MISSION:

”Att skapa förutsättningar för att använda geodata och GIS på ett strukturerat och effektivt sätt, för att optimera resursanvändning, förbättra informationshantering, främja samverkan och delaktighet och stödja kommunens långsiktiga utveckling.”

NULÄGESANALYS:

Planeringsarbetet för GIS-strategin inleddes hösten 2024. I nulägesanalysen identifierades styrkor och svagheter som påverkar implementeringen av GIS-strategin, samt ger en bild av utgångsläget.

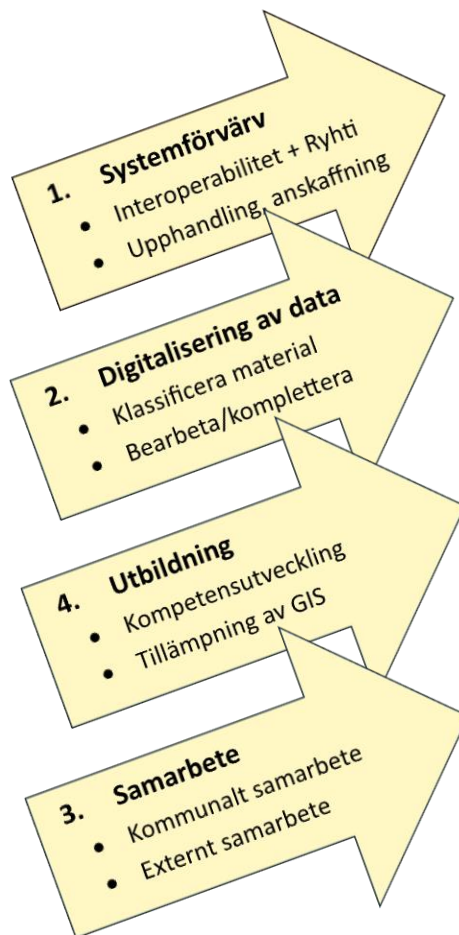
Styrkor:

- **Samarbetet mellan kommunerna** – Skapar förutsättningar för gemensamma lösningar.
- **Digital kompetens** – Den höga digitala kompetensen är en viktig tillgång.
- **Ökade resurser** – Mer tid och personal har tillsatts.
- **Strategiskt arbete** – Det finns en förståelse för vikten av strategiskt arbete.

Svagheter:

- **Många program och tjänster i användning** – Gör det utmanande att skapa en GIS-plattform.
- **Kompetensbrist** – Endast ett fåtal personer i kommunerna har en bredare kompetens inom GIS och geodata.
- **Begränsad kunskap och intresse** – Trots ökad medvetenhet om potentialen, är intresset för GIS fortfarande relativt lågt.
- **Ekonomiska förutsättningar** – Brist på resurser kan försvåra genomförandet av GIS-strategin.

STRATEGISKA FOKUSOMRÅDEN:

MÅLSÄTTNING:

- **Systemförvärv** – Utredning av interoperabilitet mellan befintliga program. Anskaffning och ibruktagande av karttjänst.
- **Ryhti** – Implementering av datasystemet för den byggda miljön.
- **Digitalisering** – Digitalisera och integrera befintlig data och material i karttjänsten.
- **Molnlagring** – Införa molnbaserat lagringssystem för geodata.
- **Kompetensutveckling** – Säkerställ att personalen har nödvändig kompetens för GIS-arbetet.
- **Integrering** – Integrera GIS i alla delar av den kommunala verksamheten.
- **Samverkan** – Etablera samverkan mellan kommuner och externa bolag.
- **Marknadsföring** – Använda GIS för att skapa visuell information och material för marknadsföring av kommunerna.
- **Hållbar utveckling** – Använda GIS för att stödja hållbar utveckling i kommunerna.

VISION:

”Att skapa en framtid där GIS och geodata är integrerade och fungerar som värdefulla resurser i kommunernas verksamhet.”